

RÓŻNE OBLICZA ZAZDROŚCI WŚRÓD SWINGERSÓW. BADANIA PILOTAŻOWE

VARIOUS MANIFESTATIONS OF JEALOUSY AMONG SWINGERS. A PILOT STUDY

Marcin Demczuk^{1(A,B,D,E,F)}, Andrzej Cudo^{2(C,D,E)}

¹Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II, Instytut Psychologii, Katedra Psychologii Emocji i Motywacji

²Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II, Instytut Psychologii, Katedra Psychologii Eksperymentalnej

Demczuk M., Cudo A. (2016), *Różne oblicza zazdrości wśród swingersów. Badania pilotażowe*. Rozprawy Społeczne, 1 (10), s. 80-87.

Wkład autorów:

- A. Zaplanowanie badań
- B. Zebranie danych
- C. Dane – analiza i statystyki
- D. Interpretacja danych
- E. Przygotowanie artykułu
- F. Wyszukiwanie i analiza literatury
- G. Zebranie funduszy

Streszczenie

Cel pracy. W związku ze stosunkowo nowym fenomenem w Polsce, jedną z istotnych kwestii dotyczących tego rodzaju związków jest odbiór wzajemnej relacji przez partnerów w niego zaangażowanych. Celem niniejszej pracy było przyjrzenie się występowaniu emocji zazdrości u osób zaangażowanych w swinging.

Materiał i metody badawcze. Przebadano 49 osób zaangażowanych w wymianę partnerów, z czego jedynie 28 spełniało kryteria swingingu. W badaniach wykorzystano autorską ankietę zawierającą pytania dotyczące odczuwania zazdrości.

Wyniki. Większość osób zaangażowanych w swinging, niezależnie od płci, odczuwa zazdrość o partnera (60,7%) oraz wie, iż podobną emocję odczuwa druga osoba (75,0%). Ponadto znaczna część badanych osób deklaruowała, iż lubi, kiedy partnerka lub partner jest zazdrośna (53,6%).

Wnioski. Grupa polskich swingersów w zakresie ujawniania i pojmowania zazdrości nie różni się od grupy swingersów opisywanych w badaniach zagranicznych.

Słowa kluczowe: swingersi, swinging, zazdrość, emocje

Summary

Aim of the study. Swinging is a relatively new phenomenon in Poland. Due to this reason, a number of ethical and psychological questions have grown around the issue. The aim of the following research is to investigate the effects of jealousy on the people involved in swinging. Material and methods. The 49 people involved in exchanging partners have been examined. Only 28 of them met the proper criteria of swinging. The research used the author's own questionnaire concerning jealousy.

Results. Most of the participants involved in swinging, regardless of their gender, feel jealous of their partner (60.7%) and know that he/she also feels the same (75.0%). Furthermore, a significant number of participants declare that knowing that their partner is jealous gives them pleasure (53.6%).

Conclusions. The group of Polish swingers is no different from the group of swingers described in the studies carried out abroad in terms of disclosure and understanding of jealousy.

Keywords: swingers, swinging, jealousy, emotions

Tabele: 3

Ryciny: 0

Literatura: 21

Otrzymano: 25.09.2014

Zaakceptowano: 03.09.2015

Swinging – definicja zjawiska

Od kilku dekad można zaobserwować, iż terminy swinging czy swingers stają się coraz bardziej popularne i coraz częściej używane. Po wpisaniu ich w popularne wyszukiwarki internetowe pojawiają się strony klubów i lokali dla swingersów.

Według Smith i Smith (1970, za: Jenks, 1985a) swinging jest to forma zgodnej wymiany małżonka dla celów seksualnych. Natomiast Walshok (1974) podaje definicję swingingu, która wydaje się ujmować istotę tego zjawiska. Jego zdaniem mianem swingingu moż-

na nazwać zgodę pomiędzy mężem i żoną na seksualne relacje z innymi ludźmi, w kontekście wzięcia udziału obojga w podobnej aktywności w tym samym czasie i zwykle w tym samym miejscu. Jego zdaniem prowadzenie tego typu relacji ma przede wszystkim znamiona pewnych zorganizowanych lub zinstytucjonalizowanych modeli (Walshok, 1974, s.160).

Zdaniem Demczuka i Cudo (2013), opierając się na przytoczonych wcześniej definicjach, mianem swingingu można określić taką sytuację, w której partnerzy będący w trwałej relacji, za obopólną zgodą, angażują się w zachowania seksualne w tym samym czasie

Adres korespondencyjny: Marcin Demczuk, Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II, Instytut Psychologii, Katedra Psychologii Emocji i Motywacji, al. Raclawickie 14, 20-950 Lublin, e-mail: mdemczuk@gmail.com, tel.: 81 445 35 11

Czasopismo Open Access, wszystkie artykuły udostępniane są na mocy licencji Creative Commons Uznanie autorstwa-użycie niekomercyjne-na tych samych warunkach 4.0 Międzynarodowe (CC BY-NC-SA 4.0, <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/>).

i w tym samym miejscu z innymi osobami będącymi obecnie w związkach lub w stanie wolnym. Ich zdaniem zachowania te są planowane i mogą mieć charakter orgiastyczny lub też formę stosunków odbywających się w otoczeniu bardziej intymnym.

Jednakże z powodu niewielkiej ilości badań oraz niespójności w otrzymanych wynikach trudno jest stworzyć jednolitą definicję i pełny obraz funkcjonowania swingersów (Jenks, 1985b; Demczuk i Cudo, 2013). Mimo uprzedzeń społecznych dotyczących tej grupy osób, w szczególności w kulturze zachodniej, (Jenks, 1985b) badania nie potwierdzają wzmożonego nasilenia zachowań dewiacyjnych w ich ogólnym funkcjonowaniu społecznym (Denfeld, 1974; Viwatpanich, 2010). Natomiast taki negatywny obraz społeczny swingersów może wynikać bardziej z liberalnych poglądów tej społeczności dotyczących funkcjonowania w sferze seksualnej (zob. Bergstand, Williams, 2000). Należy zwrócić uwagę, iż choć na początku zjawisko to omawiane było wyłącznie na gruncie szeroko rozumianej kultury zachodniej, obecnie wskazuje się na znaczący wzrost jego intensywności w kulturze wschodniej (Vivatpanich, 2010).

Swinging a jakość związku

W kulturze tak zachodniej, jak również wschodniej relacja seksualna osoby będącej w trwałym związku z obcym partnerem postrzegana jest, jako niełojalność, zdrada i rodzi uczucie zazdrości czy krzywdy. Braun-Gałkowska (2008) podaje, iż do zadań małżeństwa i rodziny należy wytworzenie klimatu bezpieczeństwa i miłości, który sprzyjałby rozwojowi jednostek wchodzących w jej skład.

Jednakże wyniki analiz naukowych nie są jednoznaczne w kwestii wpływu swingingu, na jakość związku osób w nim uczestniczących. Ukazywane są zarówno pozytywne, jak i negatywne skutki tego typu relacji. Gilmartin (1974, 1975) na podstawie przeprowadzonych przez siebie badań wskazuje, iż około 85% przebadanych przez niego swingersów twierdziło, że ich aktywność związana z wymianą partnerów nie stanowi realnego zagrożenia dla ich małżeństwa. Zaś większość z nich była zdania, iż dzięki temu ich związek stał się lepszy. Z kolei Varni (1974, za: Jenks, 1998) po przebadaniu 16 par swingersów podaje, iż połowa z nich uznała, że swinging prowadzi do wzrostu poczucia ciepła, bliskości i miłości do męża czy żony. Badani podawali, iż uczucie to było również odczuwane po odbyciu stosunku z innym swingersem. Levitt (1988) na podstawie swoich badań ujmuje, iż prawie trzy czwarte przebadanych przez niego swingersów twierdzi, że podejmowane przez nich aktywności mają pozytywny wpływ na ich małżeństwo. Jedynie 6,2% badanych zgłosiło negatywne konsekwencje tych zachowań. Do podobnych wniosków doszli Bartell (1971, za: Jenks, 1998), Smith and Smith (1970, za: Jenks, 1998) oraz Palson and Palson (1972). Również Jenks (1986, za: Jenks, 1998) nie odnajduje przyczyn, dla których można by uważać, iż swinging jest szkodliwy dla instytucji małżeństwa. Przytacza on, że 91% przebadanych

przez niego mężczyzn oraz 82% kobiet deklaruje swoje zadowolenie związane z swingingiem. Jedynie 1% kobiet deklarowało swoje niezadowolenie, zaś żaden z mężczyzn nie wyraził negatywnego zdania na ten temat. Natomiast na podstawie analiz mających na celu porównanie postrzegania swojej relacji emocjonalnej i seksualnej przed i po rozpoczęciu aktywnego zaangażowania w swinging otrzymano wynik, w którym większość stwierdziła, iż nie zauważyła żadnej zmiany, ani spadku, ani wzrostu w tych obszarach.

Na podstawie przedstawionych wyżej badań można odnieść wrażenie, że osoby zaangażowane w swinging przeżywają przede wszystkim zadowolenie z tej formy kontaktów. Jednakże, Denfeld (1974) widząc, iż wszystkie badania dotyczą jedynie osób aktywnie uczestniczących w swingingu dokonał słusznego założenia, iż nie są one często wystarczająco obiektywne i reprezentatywne dla wszystkich, ponieważ nie obejmują osób, które z różnych przyczyn zrezygnowały z tego typu aktywności. Przeprowadził on badania na osobach, które zrezygnowały z przynależenia do tej grupy społecznej i z partycypacji w proponowanych tam aktywnościach seksualnych. W tym celu przesłał on ankiety dotyczące par, które zrezygnowały z przynależności do społeczności swingersów, dla doradców małżeńskich. Dzięki temu uzyskał dane dotyczące swingersów par, które zgłaszały różnego rodzaju problemy w swoich relacjach. Na podstawie swoich badań Denfeld (1974) podaje, iż swingersi twierdzą, że najbardziej szkodliwymi czynnikami dla związków są kłamstwa i zdrady, które wiążą się z pozamałżeńskimi relacjami seksualnymi. Uważają, że w momencie, kiedy usunie się te czynniki wtedy możliwym staje się odbywanie pozbawionych emocji stosunków seksualnych z innymi osobami. Dodają do tego, iż swinging przynosić może korzyści w postaci podniecenia i różnorodności, które nie zagrażają małżeństwu. Z tych samych badań, przeprowadzonych na próbie 425 par, od 170 z nich uzyskano informację o pozytywnym wpływie swingingu na ich małżeństwo. Jednak wiele z tych par odkryło, że poprawa była jedynie czasowa. Powodami, które przyczyniły się do tej poprawy były: podniecenie, wolność seksualna, większe uznanie partnera, uczenie się nowych technik seksualnych, seksualna różnorodność oraz lepsza komunikacja i otwartość pomiędzy partnerami.

Problemy swingersów

Denfeld (1974) na podstawie przeprowadzonych przez siebie badań określił listę najczęstszych problemów zgłaszanych przez osoby, które zrezygnowały z aktywnego uczestnictwa w spotkaniach swingersów. Również badania Mursteina i współpracowników (1985, za: Jenks, 1998) potwierdzają te dane. Do najczęściej zgłaszanych problemów i motywów rezygnacji ze swingingu należały:

1. **Zazdrość** – najbardziej powszechnym wyjaśnieniem rezygnacji ze swingingu był fakt, iż jeden ze współmałżonków nie był w stanie znieść poziomu zazdrości, która rodziła się w nim w sy-

tuacji, gdy jego partner współżył z inną osobą. Wielu mężów było zaniepokojonych popularnością ich żon, lub też zmianami w ich seksualności. Bali się także tego, że ich żony czerpią z tego więcej przyjemności niż oni. Żony natomiast zazdrość wiązały z możliwością utraty swojego partnera. Uwidacznia się tutaj problem podwójnej moralności u mężów, którzy kładli głównie nacisk na własną przyjemność i satysfakcję seksualną. Z kolei kobietom zależało na utrzymaniu małżeństwa.

2. **Poczucie winy** – uczestnicy badania sygnalizowali, że posiadali świadomość robienia czegoś niewłaściwego.
3. **Zagrożenie dla małżeństwa** – badane pary zgłaszały, że przynależność do grona swingersów raczej osłabiała niż wzmacniała ich więź. Twierdziły, że tego typu aktywność seksualna prowadzi do problemów małżeńskich. Kłótnie, sprzeczki i nieporozumienia stawały się częstsze po swingingu.
4. **Rozwój zewnętrznych związków emocjonalnych** – swingersi starają się unikać rozwinięcia się emocjonalnej relacji z osobami, z którymi swingują poprzez nie wyrażanie uczuć w stosunku do nich oraz starają się odbywać tylko pojedynczy stosunek z daną osobą. Jednak pomimo podejmowania tych i innych wysiłków niektóre osoby przywiązały się do osób, z którymi odbyły stosunek seksualny. W wielu wypadkach przywiązanie to prowadziło do rozwodu, a czasami do związania się z partnerem poznanym w trakcie swingingu.
5. **Znudzenie i zanik zainteresowania** – jest to różnica pomiędzy marzeniami i wyobrażeniami o swingingu, a rzeczywistością. Dla wielu par aktywność w klubach swingersów nie dostarczyła oczekiwanego podniecenia oraz nie sprostała ich wyobrażeniom na ten temat.
6. **Rozczarowanie** – inne pary nie odnalazły w tych aktywnościach oczekiwanych korzyści i w związku z tym rozczarowały się środowiskiem swingersów. Głównym problemem, który się pojawił był brak elementu uwiedzenia oraz emocji potrzebnych do wytworzenia się odpowiedniej relacji.
7. **Rozwód lub separacja** – część par przestała uczestniczyć w spotkaniach swingersów, ponieważ ich relacja uległa rozkładowi.
8. **Niezdolność żony do „zniesienia tego”** – bardzo często jeden z partnerów był bardziej niezadowolony z zaistniałego stanu rzeczy niż drugi. W większości osobami tymi były żony, które nie mogły podołać tej sytuacji lub groziły rozwodem. Doradcy małżeńscy donosili, iż żony były o wiele bardziej znudzone uczestnictwem w spotkaniach swingersów niż mężowie. Opisywały one, iż doświadczały wtedy takich uczuć jak odpychanie czy niesmak. Mężowie byli bardziej skłonni do rezygnacji z tych zachowań nie z powodu nudy, lecz ze względu na zbytnią, ich zdaniem, popularność ich żon.

9. **Strach przed ujawnieniem** – część par zrezygnowała z udziału w spotkaniach swingersów z powodu obawy przed odkryciem tego przez sąsiadów czy rodzinę. Ujawnienie tego bowiem mogło być poważnym zagrożeniem dla pozycji społecznej i biznesowej wielu osób. Wiele par zrezygnowało również z tej aktywności ze względu na dzieci, które zaczęły interesować się życiem swoich rodziców. W związkach, w których dzieci odkryły tajemnice ich rodziców powodowało to wiele nieprzyjemności, nieporozumień i problemów. Było to też szokiem dla dzieci.

Z kolei Jenks (1998) przytacza listę problemów najczęściej zgłaszanych przez aktywnych swingersów. Należą do nich:

1. **Strach przed chorobami przenoszonymi drogą płciową** – jest to najczęściej podawana obawa, z jaką borykają się swingersi.
2. **Odnajdywanie odpowiednich osób** – swingersi napotykać trudność w znalezieniu pary, która wydałaby się im odpowiednio atrakcyjna, a do tego cechowałoby ich obopólne zainteresowanie odbyciem stosunku.
3. **Zazdrość** – pomimo niższego jej natężenia w porównaniu do ogółu społeczeństwa stanowi ona także problem dla aktywnie swingujących par. Jenks (1986, za: Jenks 1998) podaje, iż 13% badanych przez niego swingersów traktowało jako problem bycie zazdrosnym o partnera, bycie atrakcyjnym dla innych, czy odbywanie stosunków seksualnych z innymi.
4. **Niepokój** – wynikający z przekonania, dotyczących własnej sprawności seksualnej. Bartell (1971, za: Jenks, 1998) podaje, że jedynie 25% mężczyzn swingersów było w stanie regularnie osiągać erekcje podczas spotkań grupowych. Dlatego większości towarzyszył lęk przed nie sprostaniami wymaganiom, czy też przed byciem postrzeganym, jako osoba nieatrakcyjna.
5. **Strach przed ekspozycją publiczną** – ponieważ swinging uważany jest za dewiację, stąd też pojawienie się lęku przed oceną ze strony społeczeństwa w sytuacji, gdyby wyszło na jaw, że dana osoba jest swingersem. Strach może dotyczyć się ujawnienia przed dziećmi, sąsiadami, pracodawcą, czy też innymi osobami (Stinnett i Birdsong, 1978).
6. **Czynnik czasu** – swingersi często zaczynają podporządkowywać swoje życie swoim aktywnością seksualnym.

Gdy porównujemy problemy zgłaszane przez aktywnych swingersów i osoby, które przestały partycipować w swingingu zauważamy, iż są one podobne. Aktywni swingersi zgłaszają także problem zazdrości, poczucia winy czy strachu przed rozpadem ich związku. Główną różnicą wydaje się być większa lista obaw związanych z odkryciem ich aktywności, chorobami wenerycznymi czy też odrzuceniem. Nie jest to zaskakujące, gdyż osoby, które zrezygnowały z bycia swingersem nie posiadają tych lęków ze względu na to, że

ich aktywność została już ujawniona, lub też, dlatego, iż udało im się owego ujawnienia uniknąć.

Zazdrość wśród swingersów

Zazdrość wydaje się być jedną z tych emocji, która znana jest wszystkim. Wydaje się też być jednym z pierwszych skojarzeń w kontekście swingingu. Jest ona uważana za jedną z negatywnych emocji. Pojawiać się może w różnych sytuacjach, jednak tak jak zauważa Zaleski (1998), ze zjawiskiem zazdrości mamy najczęściej do czynienia w sytuacji „zagrożenia dla intymnego związku między kobietą i mężczyzną przez osobę trzecią” (s.95). Píše on również, iż „zazdrość wyzwala rozmaite zachowania mające na celu przywrócenie poprzedniego stanu relacji między partnerami” (s.95). Z kolei Imieliński (1987) podaje, iż „pomiędzy popędem seksualnym a zazdrością zachodzą pewne wyraźne związki. Zazdrość zdaje się być tym większa, im silniejszy jest popęd seksualny” (s.82). Dlatego, biorąc pod uwagę fakt, iż zazdrość jest silnie powiązana z relacją seksualną, intrygującym zagadnieniem poruszonym w tej pracy jest nasilenie tej emocji u swingersów, którzy udostępniają swoich partnerów innym osobom dla celów seksualnych.

Jenks (1985) podaje, iż swingersi twierdzą, że gdyby nie przewyciężyli swojej zazdrości wtedy ich aktywność nie mogłaby dojść do skutku. Podaje również, iż swingersi twierdzą, że podczas dzielenia się swoim partnerem nie odczuwają oni zazdrości i porównują to z grą w brydża. Uważają oni, że wybór małżonka z drugiej pary na swojego partnera seksualnego znajduje się na tym samym poziomie emocjonalnej ważności, jaki osiągnęliby podczas wyboru go na partnera do gry w karty. Ponadto jak zauważa Jenks (1985) są oni zdania, że ważna jest relacja przyjaźni między dwiema parami, które wymieniają się partnerami. Aby uniknąć uczucia zazdrości, oboje partnerzy muszą umieć rozróżniać dokładnie swoje emocje i kontrolować je. Wydaje się to być nie tylko możliwe, ale też i wytlumaczalne, bowiem Zaleski (1998) pisze, iż aby ocenić sytuację, jako powodującą zazdrość musi ona spełnić warunki, które są zakotwiczone w danej społeczności. Natomiast wydaje się, iż w społeczności swingersów odbycie stosunku seksualnego nie jest odpowiednim powodem, aby odczuwać zazdrość.

Jednak istotny jest też indywidualny poziom zazdrości charakteryzujący daną osobę. Ponieważ nie każdy byłby w stanie zgodzić się na tego typu aktywność mając nawet 100% pewność, że partner go nie opuści. Jak podaje Zaleski (1998) „zazdrość rodzi się z lęku przed utratą partnera na rzecz rywala. Siła przeżywanej zazdrości zachowań pod jej wpływem jest uzależniona od kilku czynników. Im większą konsekwencję oznacza utrata partnera, tym silniejsza powinna być zazdrość o niego. Nasilenie zazdrości będzie też związane z tym, ile podmiot zainwestował w związek z partnerem (czas, uczucia, osobiste plany na przyszłość)” (s. 96). Wydaje się też, że swingersi muszą mieć dobrze ugruntowaną samoocenę, ponieważ jak zauważa Zaleski (1998) im bardziej wartość siebie

(samoocena) jest zagrożona, tym możemy oczekiwać większego poziomu zazdrości. Jenks (1985) podaje, iż po przebadaniu swingersów i osób nie będących, swingersami, którzy postrzegali siebie, jako osoby nie zazdrosne okazało się, że swingersi posiadali istotnie niższe natężenie tej emocji niż nie-swingersi. Zauważono zależność, że niezazdrosni swingersi dawali bardziej liberalne odpowiedzi, niż niezazdrosne osoby niebędące swingersami. Dla przykładu niezazdrosni swingersi byli bardziej tolerancyjni dla różnego rodzaju skrajnych aktywności seksualnych, byli mniej przywiązani do wagi religii oraz byli mniej skłonni do stereotypowego myślenia o kobietach. Dlatego wydaje się, iż aby móc być swingersem konieczny jest naprawdę niski poziom natężenia odczuwania zazdrości, a także pewien liberalizm poglądów.

Imieliński (1987) pisze, iż zazdrość jest związana z miłością erotyczną. Jego zdaniem wypływa ona z istoty samej miłości, polegającej na dążeniu do całkowitego zespolenia się z obiektem uczuć. W tym przypadku nieobecność obiektu rodzi cierpienie i tęsknotę. Przy czym równocześnie może powodować lęk przed jego utratą. Jeśli zaś nieobecność ta i wypływające z niej cierpienia spowodowane są przez osobę trzecią, powstaje uczucie zazdrości, że to właśnie ona ma możliwość obcowania z obiektem miłości (Imieliński, 1987). Ponadto w tym ujęciu, jeśli nasunie się podejrzenie, że osoba trzecia może być obdarzona przez obiekt miłości szczególnymi względami, w tym zyskać jego sympatię lub dojść do zbliżenia seksualnego – uczucie zazdrości raptownie się nasila. W tej sytuacji może ono prowadzić do gwałtownego zachowania. Zdaniem Imielińskiego (1987) u źródeł tego stanu rzeczy tkwić może obawa przed utratą osoby kochanej, bez której możemy nie wyobrazić sobie życia, oraz uczucie okradzenia nas z tego, co należy się wyłącznie nam. Jednakże, prawidłowość opisana przez Imielińskiego (1987) zdaje się nie dotyczyć swingersów. Zdaniem Bringle i Buunk (1991, za: Visser i McDonald 2007) zazdrość u swingersów pojawia się w momencie, gdy relacja poza partnerska dotknie sfer, które były do tej pory zarezerwowane jedynie dla stałego partnera z związku. Swingersi rozdzielają seks i emocje. Dla nich więź seksualna nie stanowi obszaru zarezerwowanego dla partnera życiowego. Nie jest obszarem unikalnym. Kryterium wyjątkowości i unikalności spełnia zaś więź emocjonalna. Swingersi rozdzielają seks pozamałżeński od pozamałżeńskiej miłości.

W tym kontekście Zaleski (1998) rozróżnia zazdrość seksualną od emocjonalnej. Ujmuje on, iż istotą pierwszej z nich jest możliwość odbycia stosunku seksualnego partnera z rywalem, natomiast w drugiej chodzi jedynie o wytworzenie się emocjonalnej więzi między nimi, bez zaangażowania w to sfery seksualnej. Z tego wynikałoby, iż w pierwszym rodzaju zazdrości zagrożone jest ciało, w drugim zaś psychika, czy też dusza. I jak twierdzi Zaleski (1998), często ludzie boją się utraty partnera w tym emocjonalnym aspekcie, z czym trudno jest polemizować. Swingersi, jak podają Visser i McDonald (2007), akceptują poza małżeński seks i nie jest on dla nich bodźcem uruchamiającym

zazdrość. Istnieją także psychologiczne badania, które udowadniają, że w różnych kulturach, czy subkulturach zazdrość może być postrzegana na różne sposoby. Ralph Hupka (1991, za: Oatley i Jenkins, 2005; Zaleski 1998) przeprowadził badania wśród różnych plemion, w których dozwolony był pozamałżeński seks o charakterze rekreacyjnym. Jednak obwarowany był on pewnymi zasadami, które nie pozwalały na współżycie z każdym i w dowolnej sytuacji. Gdy złamano te zasady, pojawiało się wtedy uczucie zazdrości. Podobnie swingersi mają także pewne zasady, które pozwalają im bronić się przed zazdrością. Jednak należy mieć na uwadze fakt, iż „o wiele łatwiej wyeliminować behawioralne objawy zazdrości niż wewnętrzne odczucia” (Zaleski, 1998, s.111-112).

Richard de Visser i Dee McDonald (2007) opisują kilka z zasad, których trzymają się swingersi w celu kontrolowania odczucia zazdrości. Podają, że powstanie tych zasad służy demonstrowaniu ich przywiązania do ich głównego związku. Można je sformułować w następujący sposób:

1. Nadrzędna lojalność (fizyczna i emocjonalna) dla ich głównego partnera.
2. Określony stopień zaangażowania na jaki można pozwolić sobie w relacji z partnerem spoza pary.
3. Brak emocjonalnego zaangażowania z partnerem spoza związku.
4. Szczerość i otwartość dotycząca zaangażowania z innymi osobami.

Denfeld (1974) pisząc o swingersach podaje, iż twierdzą oni, że odkryli bardziej szczerze i prawdziwe wartości. Ponadto są zdania, że udało im się wypracować strategię pozwalającą uchronić ich małżeństwo przed rozpadem, a dodatkowo pozwoliło to im na ulepszenie go. Dzięki trwałości ich miłości i emocjonalnej relacji uważają, że pozamałżeńska aktywność seksualna nie może im zaszkodzić. Co ciekawe, kiedy zapragną mieć dziecko rezygnują ze swojej aktywności w gronie swingersów, po to by zapewnić mężowi, iż jest ojcem dziecka. Jednakże na podstawie badań Denfelda (1974) wiemy, że nie wszystkim parom udaje się powstrzymać przed zazdrością, czy też sprostać opisanym wyżej zasadom. O podobnych obserwacjach piszą także Bergstrand i Williams (2000) oraz Constantine i Constantine (1971, za: Visser i McDonald 2007).

Podsumowując można stwierdzić, że dotychczasowe badania wskazują, iż w grupie aktywnych swingersów występuje wyższy poziom tolerancji zazdrości. Wydaje się, że musi on być uwarunkowany osobowościowo, ponieważ pomimo wytworzenia przez swingersów pewnych reguł, które mają ustrzec ich przed odczuciem zazdrości nie zawsze się to udaje. Wynioskować można także, iż swingersi nie są pozbawieni uczucia zazdrości. Być może występuje ona w mniejszym natężeniu w porównaniu do pozostałej części społeczeństwa, jednak z pewnością jest też ona inaczej uwarunkowana. W ujęciu zaproponowanym przez Hupkę można domniemywać, iż w środowisku swingersów zazdrość budzą nie te zachowania, które większość społeczeństwa uznałaby za zagrażające, lecz będą to zachowania inne, wiążące się raczej

z utratą emocjonalną partnera, zagrażające ich więzi w sposób inny niż związany z wyłącznością seksualną. Tak jak wśród członków społeczności Toda, w której nie obserwowano zazdrości, gdy partnerzy współżyli ze sobą w ramach swojej społeczności. Pojawiała się zaś ona w sytuacjach, gdy do relacji dochodziło z osobami obcymi (Oatley i Jenkins, 2005). Jak widać zagadnienie zazdrości w grupach swingersów wydaje się być wielce interesujące i rodzące wiele pytań, które domagają się rozstrzygnięcia.

Badania własne

Przebieg badania

Badanie przeprowadzono metodą ankietową za pośrednictwem serwisu internetowego eBadania.pl. Ankieta składała się z 20 pytań dotyczących płci, sformalizowania związku, orientacji seksualnej, okresu podejmowania aktywności związanej ze swingiem, wykształcenia, czasu trwania związku, charakteru podejmowanej aktywności w zakresie swingingu oraz odczuwanej zazdrości. 16 z nich miało charakter zamknięty. Pytania otwarte dotyczyły głównie zazdrości i brzmiały następująco:

- Czym dla Ciebie jest zazdrość?
- W jakich sytuacjach jesteś zazdrosny/a?
- W jakich sytuacjach Twoja partnerka/Twój partner jest zazdrosny/a/y o Ciebie?
- Jakie wydarzenie uznajesz za rozpoczęcie aktywnego zaangażowania w swinging?

W celu dotarcia do grupy swingersów i zachęcenia ich do wzięcia udziału w badaniu na tematycznych forach zamieszczane były ogłoszenia o prowadzonym badaniu.

Badana grupa

W badaniach wzięło udział 49 ankietowanych - 20 kobiet i 29 mężczyzn. Jednakże po usunięciu błędnych wypełnień (5 ankietowanych) i uwzględnieniu warunków koniecznych do zaistnienia zjawiska swingingu (pozostawanie w stałym związku oraz okresu zaangażowania w swinging minimum 1 miesiąc) do dalszych analiz zakwalifikowano 28 osób (M=34,39 lat, SD=6,36 lat) – 10 kobiet i 18 mężczyzn. Różnica wieku między kobietami, a mężczyznami zaangażowanymi w swinging nie była istotna statystycznie ($t_{(26)}=0,50$; $p=0,626$). Wśród osób badanych 3,6% deklaruje wykształcenie podstawowe, 53,6% średnie, natomiast wyższe 42,9%. Ponadto w przypadku 32,2 % badanych można uznać, iż rozpoczęcie przez nich tej formy aktywności miało charakter celowy, u 46,4% badanych przypadkowy natomiast u 21,4% osób nieokreślony. Średni czas pozostawania w stałym związku wynosił (M=96,18 miesięcy; SD=77,23 miesięcy). Różnica między kobietami, a mężczyznami zaangażowanymi w swinging nie była istotna statystycznie ($t_{(26)}=0,65$; $p=0,523$). Średni czas zaangażowania w swinging wynosił (M=30,29 miesięcy; SD=30,66 miesięcy). Nie zanotowano różnic w tym zakresie między kobietami a mężczyznami ($t_{(26)}=0,08$; $p=0,939$). Analizy statystyczne ujawniły również istnienie istotnego statystycznie związku między kobie-

tami i mężczyznami zaangażowanymi w swinging pod względem orientacji seksualnej (test Fishera; $p=0,013$). W przypadku kobiet dominuje orientacja biseksualna (70,0% kobiet), natomiast u mężczyzn heteroseksualna (83,3% mężczyzn).

Analiza wyników

Na podstawie przeprowadzonych analiz zaobserwowano, iż większość swingersów (60,7%) bywa zazdrosnych, w porównaniu do 39,3%, którzy deklarują brak tej emocji (Tabela 1). Nie zaobserwowano w tym przypadku różnic pomiędzy kobietami i mężczyznami (test Fishera; $p=0,444$) oraz związkami sformalizowanymi i niesformalizowanymi (test Fishera; $p=0,678$). Ponadto 75% badanych deklaruje, że ich partnerzy bywają zazdrośni, w porównaniu do 25%, którzy nie przypisują tej emocji drugiej stronie (Tabela 2). Również w tym przypadku nie zaobserwowano różnic związanych z płcią (test Fishera; $p=1,000$) ani sformalizowaniem związku (test Fishera; $p=1,000$). Jednakże, należy zwrócić uwagę, iż 60,7% respondentów deklaruje, że czerpie przyjemność w mniejszym lub większym zakresie z zazdrości partnera/ki (7,1% - odpowiada, że lubi, gdy ich partner bywa zazdrosny o nich, zaś 53,6% badanych deklaruje, że czasami sprawia im to przyjemność). Jedynie 14,3% badanych nie lubi, gdy ich partner bywa zazdrosny (Tabela 3). Przy czym 7 osób nie udzieliło odpowiedzi na to pytanie. Podobnie jak poprzednio nie wykazano istnienia różnic między kobietami, a mężczyznami pod względem przyjemności czerpanej z zazdrości partnera ($\chi^2_{(df=2)}=3,21$; $p=0,196$).

Tabela 1. Ilość osób oraz procentowy rozkład odpowiedzi na pytanie: Czy bywasz zazdrosny/a?

Czy bywasz zazdrosny/a?	Liczba osób	Procent
Tak	17	60,7
Nie	11	39,3
Ogółem	28	100

Tabela 2. Ilość osób oraz procentowy rozkład odpowiedzi na pytanie: Czy Twoja partnerka/Twój partner bywa zazdrosna/y?

Czy Twoja partnerka/Twój partner bywa zazdrosna/y?	Liczba osób	Procent
Tak	21	75,0
Nie	7	25,0
Ogółem	28	100

Tabela 3. Ilość osób oraz procentowy rozkład odpowiedzi na pytanie: Czy lubisz kiedy Twoja partnerka/Twój partner bywa zazdrosna/y o Ciebie?

Czy lubisz kiedy Twoja partnerka/Twój partner bywa zazdrosna/y o Ciebie?	Liczba osób	Procent
Tak	2	7,1
Nie	4	14,3
Czasami sprawia mi to przyjemność	15	53,6
Ogółem	21	100

Nie zaobserwowano również różnic ze względu na sformalizowanie związku ($\chi^2_{(df=2)}=0,76$; $p=0,683$).

Należy również zaznaczyć, iż żadna z form aktywności w zakresie swingingu nie różnicowała odpowiedzi na pytania dotyczące odczuwania zazdrości (*jedynie obserwacja innych (bez udziału)*: test Fishera, $p=1,000$; *closed swinging (bez oglądania partnera/ki w trakcie seksu z inną osobą)*: test Fishera, $p=0,653$; *open swinging (oglądanie partnera/ki w trakcie seksu z inną osobą)*: test Fishera, $p=1,000$; *soft swinging (zmiana partnera jedynie w trakcie gry wstępnej)*: test Fishera, $p=0,355$; *klasyczny swinging (para z parą)*: test Fishera, $p=1,000$; *z udziałem większej ilości osób*: test Fishera, $p=1,000$). Podobnie nie zaobserwowano statystycznie istotnych zależności między odpowiedzią na pytanie o zazdrość u partnera/ki a różnymi formami aktywności w zakresie swingingu (*jedynie obserwacja innych (bez udziału)*: test Fishera, $p=1,000$; *closed swinging (bez oglądania partnera/ki w trakcie seksu z inną osobą)*: test Fishera, $p=0,144$; *open swinging (oglądanie partnera/ki w trakcie seksu z inną osobą)*: test Fishera, $p=0,396$; *soft swinging (zmiana partnera jedynie w trakcie gry wstępnej)*: test Fishera, $p=1,000$; *klasyczny swinging (para z parą)*: test Fishera, $p=0,381$; *z udziałem większej ilości osób*: test Fishera, $p=0,371$). Również w kontekście różnych form swingingu nie zaobserwowano różnic w przypadku odpowiedzi na temat odczuwania przyjemności z zazdrości u partnera/ki (*jedynie obserwacja innych (bez udziału)*: $\chi^2_{(df=2)}=0,88$; $p=0,643$; *closed swinging (bez oglądania partnera/ki w trakcie seksu z inną osobą)*: $\chi^2_{(df=2)}=0,72$; $p=0,698$; *open swinging (oglądanie partnera/ki w trakcie seksu z inną osobą)*: $\chi^2_{(df=2)}=3,03$; $p=0,220$; *soft swinging (zmiana partnera jedynie w trakcie gry wstępnej)*: $\chi^2_{(df=2)}=2,63$; $p=0,269$; *klasyczny swinging (para z parą)*: $\chi^2_{(df=2)}=4,43$; $p=0,109$; *z udziałem większej ilości osób*: $\chi^2_{(df=2)}=3,69$; $p=0,158$). Ponadto orientacja seksualna nie jest związana z poczuciem zazdrości (test Fishera, $p=0,444$), spostrzeganiem jej u partnera/ki (test Fishera, $p=1,000$), oraz jej preferencji u drugiej osoby ($\chi^2_{(df=2)}=3,69$; $p=0,158$).

Zazdrość w wypowiedziach

Na podstawie odpowiedzi udzielanych na pytania otwarte może wysunąć ogólny wniosek, iż postrzeganie tej emocji wśród osób praktykujących wymianę partnerów w celach seksualnych nie różni się znacząco od potocznych sądów na jej temat. Kilka dosłownych wypowiedzi udzielonych w ankiecie pozwala na lepsze zobrazowanie tej problematyki. Poniżej przytoczone są wybrane odpowiedzi.

Przykładowe odpowiedzi na pytanie *Czym dla Ciebie jest zazdrość?*:

- *kojarzy mi się z naruszeniem mojego terytorium, utratą poczucia bezpieczeństwa, ingerencją w moje życie osobiste,*
- *poczucie zagrożenia, utrata poczucia bezpieczeństwa w związku, niepokój, że partner może być zainteresowany kimś innym, strach, że może nie jestem już „tą jedyną”,*

- zazdrość to ograniczanie komuś swobody, wolności,
- ..kojarzy mi się chęcią posiadania ukochanej osoby na szeroko rozumianą wyłączność,
- brak zaufania, niska samoocena, dowód na istnienie uczucia,
- zazdrość = wyłączność,
- trudno określić jednoznacznie, że zdradą,
- ból brzucha, złość, rezygnacja, agresja.

Jak można zauważyć wypowiedzi te nawiązują do naukowych definicji zazdrości oraz do ich popularnych odpowiedników. Niektóre z nich skupiają się na aspekcie somatycznym, jednak znaczna większość skupia się na negatywnych przeżyciach osoby, która przeżywa zazdrość oraz na uczuciach osoby, o którą zazdrosny jest ktoś inny. Trudno doszukać się w tych wypowiedziach znaczeń, które odbiegałyby od potocznego rozumienia zazdrości i sposobu jej odczuwania.

Przykładowe odpowiedzi na pytanie: *W jakich sytuacjach jesteś zazdrosny/a?*

- jeśli uzgadniamy coś i co innego wychodzi, choć to może nie do końca zazdrość,
- najczęściej bywam zazdrosny gdy widzę jak mojej partnerce podoba się inny mężczyzna,
- Szczególnie gdy kobiety próbują za moimi plecami uwodzić męża,
- gdy widzę ją nazbyt podnieconą innym,
- zazwyczaj gdy żona zabawia się z innym,
- tylko o okazywanie uczuć, czyli spojrzenia, dotyk, adorację, nie o sam akt seksu,
- duże zainteresowanie kobiet moim mężczyzną, flirty,
- w każdej sytuacji kiedy „konkurent” wydaje się atrakcyjniejszy ode mnie ,
- Kiedy inne kobiety bardziej niż jest to przyjęte interesują się moim mężczyzną a on odwzajemnia to zainteresowanie, kiedy dochodzi między nimi do, nawet przelotnego, kontaktu fizycznego (np. dotknięcie ręki, włosów itp.). Kiedy mój mężczyzna zaczyna mieć (odpowiedź niedokończona przez respondenta).

Powyższe odpowiedzi warto powiązać z kolejnym pytaniem i uwzględnić wspólne wnioski. Następne pytanie miało następującą treść: *W jakich sytuacjach Twoja partnerka/Twój partner jest zazdrosna/y o Ciebie?*

Poniżej przytoczone są przykładowe wypowiedzi:

- jak poświęcam drugiemu partnerowi więcej uwagi,
- Podam przykład. Spotkanie z przyjaciółmi, znamy ich od lat, Moja partnerka pozwala mi się z nią kochać, ale ja cały wieczór siedzę przy niej (przyjaciółce) i się bawię w jej adorowanie, 4 godzinach nie wytrzymuje i robi małą awanturę. Taka chyba natura,
- gdy otwarcie pokazuję, że podoba mi się inna kobieta jak również wtedy gdy dążę do kontaktu fizycznego z inną kobietą,
- gdy widzi zainteresowanie innej kobiety moją osobą przy widocznym moim zadowoleniu z tego powodu:),
- kiedy -nawet służbowo- spotykam się z atrakcyjnymi kobietami,

- jak chodzę na imprezy i jak się za dobrze bawię :),
- zazdrosny jest wtedy kiedy nie wie co robię, nie widzi tego i kiedy sam się kiepsko bawi,
- po alkoholu na imprezach,
- kiedy jakaś osoba budzi moje zainteresowanie, podoba mi się, spędzając z nią czas dobrze się bawię.

Przytoczone wypowiedzi zarówno na pytanie dotyczące sytuacji odczuwania zazdrości przez samą osobę badaną, jak i również jej percepcji sytuacji, w których partner odczuwa zazdrość, wydają się potwierdzać wyniki wcześniejszych badań (Bringle, Buunk, 1991 za: Visser, McDonald 2007). Na ich podstawie możemy zauważyć tendencję do skupiania się głównie na emocjonalnych aspektach zazdrości oraz na poczuciu zagrożenia wynikającym ze złamania wcześniej ustalonych zasad. Zasady te (np. uprawianie seksu bez całowania się, oglądanie innych par bez dotykania) pozwalają na zapewnienie poczucia bezpieczeństwa w związku i służą ograniczeniu zaangażowania się emocjonalnego z innym partnerem. Jednak w sytuacji, kiedy zostają naruszone rodzi się poczucie zagrożenia dla związku i powstaje odczucie zazdrości.

Podsumowanie

Podsumowując, na podstawie przeprowadzonych badań można stwierdzić, iż w badanej grupie osoby angażujące się w aktywność wymiany partnerów dla celów seksualnych wiedzą, czym jest zazdrość. Znają to uczucie nie tylko teoretycznie, ale także na podstawie swoich rzeczywistych doświadczeń (Visser, McDonald, 2007). Ważnym wydaje się również obserwacja, iż rozumienie tej emocji w badanej grupie nie odbiega od powszechnego i popularnego jej rozumienia. Rozumienie to jest spójne z definicjami akademickimi. Jednakże wymiarem zazdrości, który wydaje się być nieuwzględniany przez badaną grupę swingersów jest jej komponent związany ze sferą seksualną. Przy czym, zwracają na niego uwagę zarówno seksuolodzy, jak i specjaliści zajmujący się tematyką zazdrości. Ich zdaniem zazdrość zdaje się być tym większa, im silniejszy jest popęd seksualny (Imieliński, 1987). Może być też prowokowana świadomie lub nieświadomie przez wiele różnych relacji zachodzących między partnerami (Lew-Starowicz, 1990). Jednakże Zaleski (1998) rozróżnia zazdrość seksualną od emocjonalnej. Istotą pierwszej z nich jest możliwość odbycia stosunku seksualnego partnera z rywalką lub partnerki z rywalem. Natomiast druga jest związana z wytworzeniem się emocjonalnej więzi między osobami, bez zaangażowania w to sfery seksualnej. Ponadto wyniki badań wskazują, iż w sytuacji, gdy para wyznaczy sobie jasne granice i oboje partnerzy rzetelnie podejmą się przestrzegania postawionych sobie zasad sytuacje powodujące zazdrość mogą zostać w sposób istotny ograniczone. Oczywiście znaczenie mają tu też normy społeczne, które osoba wyznaje i z którymi się identyfikuje. Jednakże jak pokazują obserwacje Ralphi Hupki (1991, za: Oatley i Jenkins, 2005; Zaleski 1998) taka sytuacja jest możliwa. Należy również zaznaczyć, iż poczucie zazdrości w badanej grupie nie jest zwią-

zane z formą aktywności seksualnej powiązanej ze swingingiem ani orientacją seksualną. Jest to zgodne z badaniami Visser i McDonald (2007) wskazującymi, że dla swingersów pozamałżeński seks nie jest bodźcem uruchamiającym zazdrość. Może być to również związane z odmiennym systemem norm i wartości wyznawanych w grupie swingersów (Bergstrand, Williams, 2000). Jednakże w celu dokładnej odpowiedzi na pytania o związek między podejmowaną formą aktywności seksualnej a zazdrością w grupie swingerów należałoby poszerzyć zakres badań.

Na zakończenie należy zaznaczyć, iż wymiana partnerów pomimo tego, iż budzi wiele kontrowersji oraz wywołują żywe emocje ma rzeczywiście miejsce i ukazuje jak różne może być postrzeganie zazdrości w zależności od przyjętych ram oraz specyfiki grupy społecznej. Zazdrość o partnera, która wielu kojarzy się dość jednoznacznie z aspektem seksualnym może zostać zmodyfikowana i pozbawiona tego komponentu. Otwartym pozostaje nieweryfikowane w tych badaniach twierdzenie Denfelda (1974), który uważa, iż wymiana partnerów w rezultacie w dużej mierze skutkuje rozpadem związku, co mogłoby świadczyć o tym, iż nie jest możliwe odizolowanie się od pewnych negatywnych wpływów i emocji. Jednakże ostrożnym wnioskiem, który można wysnuć z przedstawionych badań jest fakt, iż seksualny komponent zazdrości może zostać z niej wyeliminowany poprzez ustalenie pewnego zbioru zasad i rygorystyczne ich przestrzeganie. Jednakże weryfikacja tego twierdzenia wymaga przeprowadzenia dodatkowych badań. Również wyprowadzenie jednoznacznych wniosków dotyczących zjawiska swingingu wiąże się z potrzebą kolejnych badań, na większej próbie osób badanych w celu zebrania bardziej przekonujących dowodów na poparcie przedstawionych wyników. Należy zwrócić również uwagę, iż z powodu małej grupy badawczej należy z ostrożnością ekstrapolować wyniki na polską populację swingersów w zakresie ujawniania i pojmowania zazdrości.

Literatura:

- Bergstrand C., Williams J.B. (2000), *Today's Alternative Marriage Styles: The Case of Swingers*. Electronic journal of human sexuality, 3, <http://www.ejhs.org/volume3/swing/body.htm>, (dostęp: 01.09.2014).
- Braun-Gałkowska M. (2008), *Psychologia domowa*. Wydawnictwo KUL, Lublin.
- Demczuk D., Cudo A. (2013), *Niemonogamiczna forma związków: swinging*, W: A. Cudo, N. Kopeć, K. Sawicki (red.), *Rodzina wobec wyzwań współczesności*. Wydawnictwo KUL Lublin, s. 61-71.
- Denfeld D. (1974), *Dropout From Swinging*. Family Coordinator, 1, s. 45-49.
- Duckworth J., Levitt E.E. (1985), *Personality Analysis of a Swingers' Club*. Lifestyles: A Journal of Changing Patterns, 8, 12, s. 35-45.
- Gilmartin B.G. (1974), *Sexual deviance and social networks: A study of social, family, and marital interaction patterns among co-marital sex participants*, W: J. R. Smith, L. G. Smith (red.), *Beyond Monogamy: Recent Studies of Sexual Alternatives in Marriage*. Johns Hopkins Press, Baltimore, s. 291-323.
- Gilmartin B. G. (1975), *That swinging couple down the block*. Psychology Today, 8, s. 54-58.
- Imieliński K. (1987), *Miłość i seks*. Instytut Wydawniczy Związków Zawodowych: Warszawa.
- Jenks R.J. (1985a), *Swinging: A Test of Two Theories and a Proposed New Model*. Archives of Sexual Behavior, 14, 6, s. 517-527.
- Jenks R.J. (1985b), *A Comparative Study of Swingers and Nonswingers: Attitudes and Beliefs*. Lifestyles: A Journal of Changing Patterns, 8, 1, s. 5-14.
- Jenks R.J. (1998), *Swinging: A Review of the Literature*. Archives of Sexual Behavior, 27, 5, s. 507-521.
- Lew-Starowicz Z., Pikulski S. (1990), *Zazdrość – Seks – Zbrodnia*. Wydawnictwo Prawnicze, Warszawa.
- Lew-Starowicz Z. (2001), *Encyklopedia Erotyki*. Wydawnictwo MUZA S.A., Warszawa.
- Levitt E.E. (1988), *Alternative life style and marital satisfaction: A brief report*. Annuals of Sex Research, 1, s. 455-461.
- Oatley K., Jenkins J.M. (2005), *Zrozumieć emocje*. Wydawnictwo PWN, Warszawa.
- Palson C., Palson R. (1972), *Swinging in Wedlock*. Society, 9, s. 28-37.
- Stinnett N., Birdsong C.W. (1978), *The Family and Alternate Lifestyles*. Nelson-Hall, Chicago.
- Visser R. de, McDonald D. (2007), *Swings and roundabouts: Management of jealousy in heterosexual 'swinging' couples*. British Journal of Social Psychology, 46, s. 459-476.
- Viwatpanich K. (2010), *Swinging: extramarital sexuality in Thai society*. Anthropological Notebooks, 16, 2, s. 57-70.
- Walshok M.L. (1971), *The emergence of middle-class deviant subcultures: The case of swingers*. Social Problems, 18, 4, s. 488-495.
- Zaleski Z. (1998), *Od zawiści do zemsty. Społeczna psychologia kłopotliwych emocji*. Wydawnictwo Akademickie „Żak”, Warszawa.